

İSTANBUL KİTAPLIĞI, KATALOG. İstanbul 1988, 526 sayfa. Yayınlayan: Çelik Gülersoy Vakfı. Kitabın içindeki başlık: İstanbul Kitaplığı, Katalog. Fondation de Çelik Gülersoy, Bibliothèque d'Istanbul, Catalogue. Ederi yazılı olmamakla birlikte kitapçı satış kataloglarında 25.000 lira olarak gösteriliyor.

Bay Çelik Gülersoy İstanbul'un muhtelif yerlerinde bulunan sanat kalıntılarının yeniden canlandırılması ve bunların da kitaplara yansımaları hakkındaki çalışmalarına bir de kütüphane meydana getirerek katkıda bulunmaktadır.

Yıllardan beri özel kitaplığını geliştiren ve yaptığı ilmi çalışmalar için tedarik ettiği kitapları çalışmalarında kullanan müellifin, bunları bir kitaplık bünyesinde sonraki nesillere aktarma çabası ülkemizde örneği görülmemeyen bir davranıştır. Daha önceleri de kitaplıklar meydana getiren ilim ve devlet adamları, kurdukları kitaplıkları bazı kamu hizmeti veren yerlere devrettiler. Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan dizilerden başka Millet Kütüphanesi denilen ve çekirdeği Ali Emiri tarafından yaratılan kitaplıklar bunlara örnektir. Günümüz kitaplıkları arasında, İstanbul Belediyesi tarafından yaratılan ve önceleri İnkılâp Müze ve Kütüphanesi adı verilen ve daha sonra Atatürk Kütüphanesi, muhtelif özel kitaplıkların muhtelif vesileler sonucu buraya aktarılması üzerine meydana getirilmiştir. Bunların sonuncusu kitaplık yaratıcıların ölümü üzerine meydana konan kataloglardır. Daha çok satış niyeti ile hazırlanan bu kitaplar arasında en tanınmış hiç şüphe yoktur ki Ahmed Vefik Paşa kütüphanesi için hazırlanan kitaptır. Meraklıları tarafından büyük bir dikkat ve ciddiyet içinde incelenen bu kitaptan başka, adları çok dar bir çevrede duyulan Tereke Katalogları da kitapseverlik âleminin, nâdir karşılaşmakla beraber özenle aradıkları kaynaklardır. Bay Çelik Gülersoy bütün bu örneklerden farklı olarak İstanbul için bir örnek ihtisas kitaplığı ortaya koymuştur. Bununla da yetinmeyip şimdi bir katalog ile elindeki malzeme için bir kılavuz hazırlamıştır. Eserde, hiç bir kataloglama kaidesine uyulmayıp, kitaplığın özelliğine göre onsekiz bölüme ayrılmıştır. Bunun müellif kadar, adı verilmemekle beraber, kitabı hazırlayan kişi tarafından uygun görüldüğü anlaşılıyor. Belki bir an için uyulmamacak bir yığın sorun çıkar görülmekle beraber, bunun tenkidi yerine, uyumlu tarafını görmek daha iyi olmalıdır. En başta gelen taraf, harf düzeninin biraz geniş tutularak bu tip bibliyografik çalışmalar için en ıstıraplı taraf olan harf seçememe sıkıntısını büyük ölçüde gidermesidir. Anabaşlıklar her zaman için, kitaplığa ilk girecek biri için yol gösterici olacaktır. Fakat bunun bir de İstanbul için bir kılavuz bibliyografya olması beklenirdi ki kendisinden önce yapılmasına girilen çalışmalar rahatça geride bırakabilirdi. Eserlerin görülmeden hazırlandığı veya hiç bir araştırma havasına girilmeden ele alındığı evvelki denemelerin, sonraki çalışmalara hiç bir yararı olmadı. Çelik Gülersoy Kitaplığı ve Katalogu ise böyle bir kusuru fazlasıyla atlattır. Bunlar arasında en mühim aşamayı muhakkak Seyahatnâmeler kısmı sağlamaktadır (s. 229-263), bunun da tamamlayıcısı Sefaretnâmeler (s. 264-268) bölümüdür. Zira İstanbul denildiği zaman ilk merak edilen kılavuz, zaman zaman buraya gelen ve ülkelerine döndükten sonra izlenimlerini kaleme alan kişilerdir. Kitaplığın ve dolaşımı ile katalogun en kıymetli sayfalarında bazı açıklamalarda bulunulmasını beklerdim. Bunlar şöyle sıralanabilir: a) Meşhur müellifler hakkında iki küçük satır halinde bilgi verilmesi, b) Bazı kitapların satış yeri ve nerede basılıp okurlarının eline geçtiği mühimdir, bunlar hakkında bilgi verilmesi, c) İstanbul'a ne zaman geldiği ve hangi özellikleri üzerinde

durulduğu. Katalog sayfalarında edebiyat konularına geniş yer verildiği ve yaratıcısı tarafından muhtelif zamanlarda eline geçen kitapların esere konuğu görülüyor. Bunlar arasında da, İstanbul'daki naşirlik ve kitaplık dünyasına ait kıymetli kalıntılar bulunmaktadır. Bugün için çok kitapsever için Semih Lutfi kitapevinin hiç bir kıymeti yoktur. Halbuki tutumu, muhtelif boyutlarda ve görünüm altında birbiri ardı eserler veren ve naşirin artık tamamen ortadan kalkan dükkanından sonra, toplu olarak neler yayınladığını bilmem kaç kişi arayıp bulacaktır, hemen vereceğim yanıt, iřte al eline Gülersoy Katalođu cmlésidir ki, böyle bir ifadeyi Rehberler ve Haritalar bölümü için de söylemek mümkündür. Her biri şimdi büyük değer kazanmış bulunan bu kalıntılarn en kıymetli muhafaza ve araştırma yerini yaratan Gülersoy, bu topladığı ile yetinmeyince yeni kitaplar elde edecektir ve kısa bir süre sonra bu kitap yetersiz kalacaktır. Bundan dolayı da bazı nerileri sunmaktan kendimi alamadım: a) Eserin sonuna muhakkak bir yazar ve eserbaşlığı dizini koymak, b) Mühim müellifler için kısa bilgilerin verilmesi, c) İstanbul'un muhtelif yre, bina ve kalıntılarını özellikle ele alan eserlerin içeriğinin verilmesi ve kitaplıkta yoksa bile mühim kayıtların eklenmesi, d) İstanbul hakkındaki müellifler kısmına, eser hazırlayan değil fakat müellifin kendisi adına bir başlık açılarak incelenmesi.

Böyle bir kıymetli kılavuzu, İstanbul'da Topkapı Sarayı surları dibinde yeniden yaratığı Soğukçeşme Sokağı'ndaki eski İstanbul evlerinden birinde hizmete sokan Gülersoy'un bu girişimi *Sanat Olayı* dergisi (sayı 51, Ağustos 1986) ile *Milliyet* gazetesinin 20 Eylül 1987 tarihli sayısında (sayfa 5) haber verilmişti. Katalog sayesinde şimdi daha geniş bir çevreye haber salınan bu dermenin araştırmacılar tarafından hak ettiği ilginin bütün nesiller tarafından aynı heves ve hız ile devam edeceği midindeyiz.

PROF. DR. MAHMUT H. şAKIROĞLU